

O'ZBEKISTONDA TURIZM YO'NALISHIDAGI ISLOHOTLARNI YANADA JADALLASHTIRISHDA BOSHQARUVNI SAMARALI TASHKIL ETISH USULLARI

Teshabayeva Odina Nasriddinovna-

katta o'qituvchi, i.f.f.d, PhD, odina_0505@mail.ru

Allamberganova Iroda Baxramovna-

Iqtisodiyot fakulteti "Iqtisodiyot va servis kafedrası"

"Turizm va mehmondo'stlik" yo'nalishi magistranti, FarDU,

allamberganovairoda09@gmail.com

Annotatsiya. Mazkur maqolada O'zbekistonda turizm sohasini rivojlantirish maqsadida amalga oshirilayotgan islohotlar tahlil qilinadi. Turizm yo'nalishidagi boshqaruvni samarali tashkil etish uchun ilg'or usullar va zamonaviy texnologiyalardan foydalanish, xususi sektor bilan hamkorlikni kuchaytirish va xalqaro tajribalardan foydalangan holda tatbiq etish zarurligi asoslanadi. Qo'shimcha boshqaruvni takomillashtirish bo'yicha tavsiya va takliflar keltirilgan.

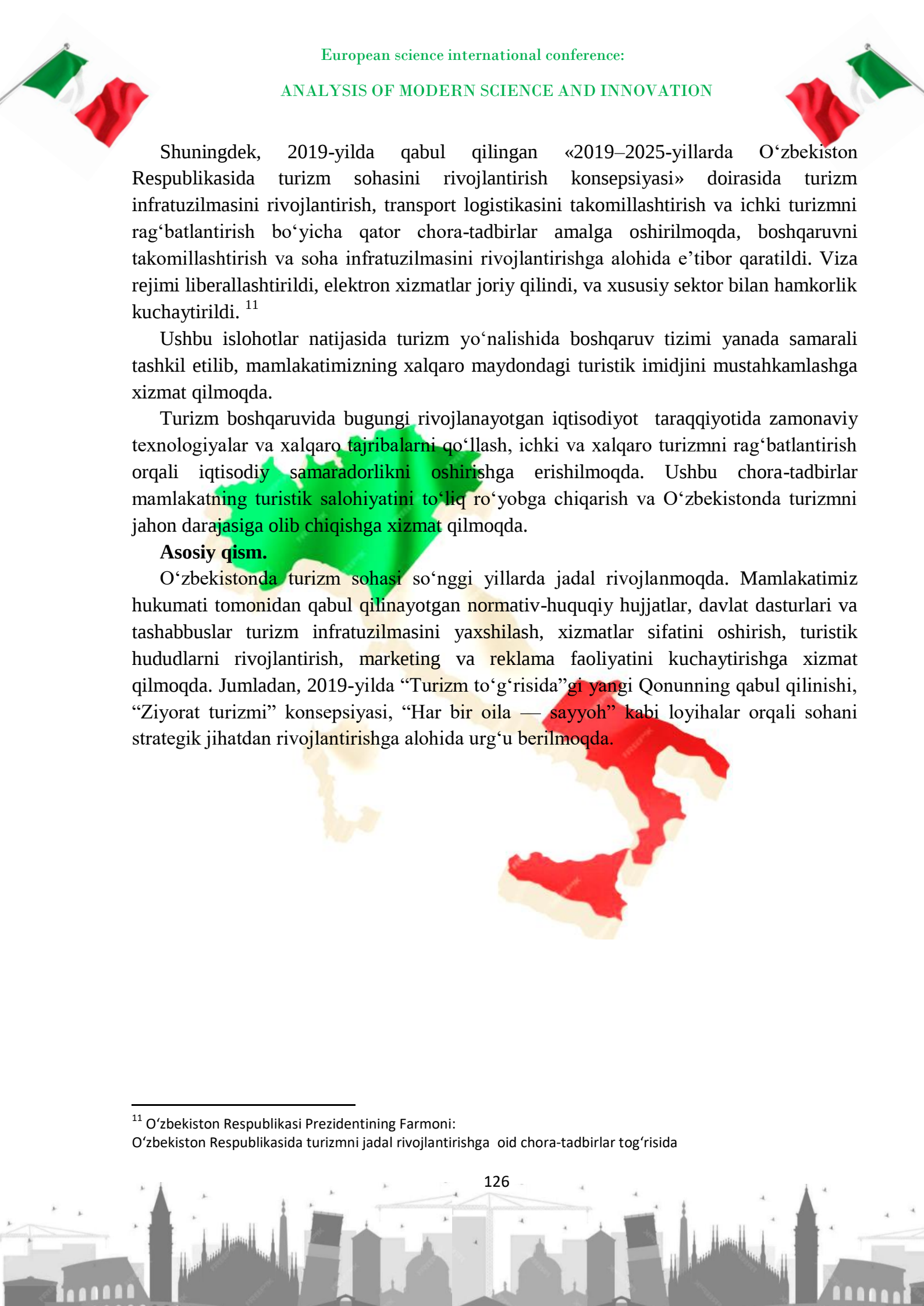
Kalit so'zlar: innovatsion boshqaruv, raqamli transformatsiya, klasterlash strategiyasi, ekotizim integratsiyasi, smart turizm, big data tahlili, virtual yajriba platformasi, ziyorat marketing, brendifikatsiya jarayoni, interaktiv xizmatlar.

Kirish

Bugungi kunda turizm O'zbekistonda iqtisodiyotni rivojlantirishning muhim yo'nalishlaridan biri sifatida belgilangan. Mamlakatda boy tarixiy-madaniy meros, tabiiy manzaralar va o'ziga xos milliy an'analar mavjud. Shu sababli, turizm sohasi iqtisodiyotning strategik sektori sifatida ahamiyat kasb etmoqda. Ushbu maqolada turizmni rivojlantirishga qaratilgan islohotlar va boshqaruvni samarali tashkil etish usullari yoritiladi. O'zbekiston Respublikasining boy tarixiy-madaniy merosi, betakror tabiati va mehmondo'st xalqi xalqaro maydonda O'zbekistonning turistik jozibadorligini oshirishda muhim omillar hisoblanadi. So'nggi yillarda, xususan, 2021-yildan boshlab, turizm sohasida keng ko'lamli islohotlar amalga oshirilib, boshqaruv tizimini takomillashtirishga qaratilgan chora-tadbirlar kuchaytirilib kelinmoqda.

2021-yil 29-oktabr kuni Atlantika Kengashi tashabbusi bilan O'zbekistonda amalga oshirilayotgan islohotlarga bag'ishlangan videokonferensiya tashkil etildi. Ushbu tadbirda xalqaro ekspertlar mamlakatimizda olib borilayotgan islohotlarni muhokama qilib, turizm sohasidagi o'zgarishlarga alohida to'xtalib o'tdilar.¹⁰

¹⁰ <https://yuz.uz>

Shuningdek, 2019-yilda qabul qilingan «2019–2025-yillarda O‘zbekiston Respublikasida turizm sohasini rivojlantirish konsepsiyasi» doirasida turizm infratuzilmasini rivojlantirish, transport logistikasini takomillashtirish va ichki turizmni rag‘batlantirish bo‘yicha qator chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda, boshqaruvni takomillashtirish va soha infratuzilmasini rivojlantirishga alohida e‘tibor qaratildi. Viza rejimi liberallashtirildi, elektron xizmatlar joriy qilindi, va xususiy sektor bilan hamkorlik kuchaytirildi.¹¹

Ushbu islohotlar natijasida turizm yo‘nalishida boshqaruv tizimi yanada samarali tashkil etilib, mamlakatimizning xalqaro maydondagi turistik imidjini mustahkamlashga xizmat qilmoqda.

Turizm boshqaruvida bugungi rivojlanayotgan iqtisodiyot taraqqiyotida zamonaviy texnologiyalar va xalqaro tajribalarni qo‘llash, ichki va xalqaro turizmni rag‘batlantirish orqali iqtisodiy samaradorlikni oshirishga erishilmoqda. Ushbu chora-tadbirlar mamlakatning turistik salohiyatini to‘liq ro‘yobga chiqarish va O‘zbekistonda turizmni jahon darajasiga olib chiqishga xizmat qilmoqda.

Asosiy qism.

O‘zbekistonda turizm sohasi so‘nggi yillarda jadal rivojlanmoqda. Mamlakatimiz hukumati tomonidan qabul qilinayotgan normativ-huquqiy hujjatlar, davlat dasturlari va tashabbuslar turizm infratuzilmasini yaxshilash, xizmatlar sifatini oshirish, turistik hududlarni rivojlantirish, marketing va reklama faoliyatini kuchaytirishga xizmat qilmoqda. Jumladan, 2019-yilda “Turizm to‘g‘risida”gi yangi Qonunning qabul qilinishi, “Ziyorat turizmi” konsepsiyasi, “Har bir oila — sayyoh” kabi loyihalar orqali sohani strategik jihatdan rivojlantirishga alohida urg‘u berilmoqda.

¹¹ O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni:
O‘zbekiston Respublikasida turizmni jadal rivojlantirishga oid chora-tadbirlar tog‘risida

Xalqaro turizm boshqaruvi modellari bo'yicha taqqoslash jadvali

Davlat	Boshqaruv yondashuvi	Asosiy xususiyatlar
Fransiya	Markazlashgan davlat boshqaruvi	Kuchli milliy turizm kengashi, standartlashtirilgan siyosatlar, davlat tomonidan katta sarmoyalar
Ispaniya	Hududiy boshqaruv	Mustaqil hududiy turizm kengashlari, mahalliy marketing strategiyalari, mahalliy manfaatdor tomonlarning ishtiroki
Turkiya	Davlat-xususiy sheriklik	Infratuzilma loyihalari bo'yicha hamkorlik, qo'shma sarmoya ma'uliyati, umumiy reklama kompaniyalari
O'zbekiston	Yangi rivojlanayotgan gibril model	Yaqinda joriy etilgan islohotlar, markazlashgan rejalashtirish va xususiy sektor ishtirokini muvozanatlash

Bu taqqoslash orqali O'zbekiston boshqa davlatlarning tajribasidan qaysi jihatlarni qabul qilayotganini va o'z boshqaruv modelida qanday innovatsiyalarni joriy qilayotganini tushunish mumkin. O'zbekistonning gibril modeli Ispaniya va Turkiyaning usullaridan ilhomlangan bo'lib, milliy sharoitga moslashtirilmoqda.

Turizm sohasida boshqaruvni samarali tashkil etish uchun birinchi navbatda har xil omillar muhim ahamiyat kasb etishini ko'rib chiqishimiz kerak. Birinchidan hududiy turizm boshqaruvini takomillashtirish: Har bir viloyat va tuman o'zining turistik salohiyatini inobatga olgan holda, mahalliy boshqaruv organlari tomonidan hududiy turizm strategiyasini ishlab chiqishi zarur. Bu strategiyalar sayyohlarni jalb etish, infratuzilmani rivojlantirish, madaniy merosni asrash va targ'ib qilish kabi ustuvor yo'nalishlarni o'z ichiga oladi. Shu bilan birga, turizm klasterlari tashkil etilishi hududlararo hamkorlikni kengaytiradi.

Ikkinchidan innovatsion texnologiyalarni joriy etish: Raqamli texnologiyalar asosida turistik xizmatlarni ko'rsatish, elektron bron qilish tizimlarini rivojlantirish, mobil ilovalar va interaktiv xaritalar orqali sayyohlarga qulaylik yaratish boshqaruv

¹² www.uzbektourism.uz

samaradorligini oshiradi. “Smart tourism” konsepsiyasi doirasida sun’iy intellekt, big data, virtual haqiqat kabi zamonaviy texnologiyalarni turizmga tatbiq etish imkoniyatlari kengaymoqda.

Shu qatorda davlat-xususiy sheriklik (DXSh) mexanizmlarini keng qo’llash: Turizm sohasida xususiy sektorning ishtiroki muhim rol o’ynaydi. Davlat tomonidan berilayotgan soliq imtiyozlari, subsidiyalar, yer ajratish va boshqa qo’llab-quvvatlovlar orqali tadbirkorlar rag’batlantirilmoqda. Boshqaruvning zamonaviy shakllaridan biri sifatida DXSh loyihalarini ko’paytirish, mehmonxonalar, dam olish maskanlari va servis infratuzilmasini yaratishda xususiy sektorni jalb qilish soha rivojiga xizmat qiladi.

Keyingi navbatda kadrlar tayyorlash va ularni doimiy qayta o’qitish: Turizm sohasida xizmat ko’rsatish sifati to’g’ridan-to’g’ri inson resurslariga bog’liq. Shu sababli, soha bo’yicha malakali mutaxassislar tayyorlash, chet tillarini o’rgatish, xalqaro tajribalarni o’rganish orqali boshqaruv tizimida samaradorlikka erishish mumkin. Oliy ta’lim muassasalari, kollej va texnikumlarda turizm yo’nalishi bo’yicha o’quv dasturlarini modernizatsiya qilish muhim ahamiyatga ega.

Qo’shimcha qilib aytadigan bo’lsak, marketing va targ’ibot ishlarini kuchaytirish: O’zbekistonning turistik salohiyatini xalqaro miqyosda tanitish uchun zamonaviy marketing strategiyalarini ishlab chiqish, ijtimoiy tarmoqlar, ommaviy axborot vositalari va xalqaro ko’rgazmalarda faol ishtirok etish zarur. Shu bilan birga, “O’zbekiston – yuragimda” singari brend ostida mahalliy va xorijiy sayyohlar uchun reklama kampaniyalarini amalga oshirish soha boshqaruvini ilg’or bosqichga olib chiqadi.

Yana bir e’tiborli jihati shuki, turizm turlari xilma-xilligini ta’minlash ham bugungi kun uchun asosiy talab doirasida ekanligini unutmasligimiz kerak. An’anaviy madaniy-tarixiy turizm bilan bir qatorda, ekologik turizm, ekstremal turizm, gastronomik turizm, sog’lomlashtirish turizmi kabi yo’nalishlarni rivojlantirish boshqaruvning yangi ustuvor yo’nalishlaridan biridir. Har bir turizm turi o’ziga xos boshqaruv mexanizmlarini talab qiladi, shuning uchun ularni differensial tarzda yondashgan holda rivojlantirish zarur.

Shuningdek, xalqaro tajribadan foydalanish ham boshqaruvni takomillashtirishda muhim omil hisoblanadi. Masalan, Turkiya, Malayziya, BAA kabi davlatlarning turizm boshqaruvi bo’yicha ilg’or tajribalari O’zbekiston uchun foydali bo’lishi mumkin. Ular tomonidan qo’llanilayotgan strategik rejalashtirish, turistlar oqimini boshqarish, xizmat ko’rsatish sifati bo’yicha standartlashtirish tizimlari O’zbekiston amaliyotiga moslashtirilishi mumkin.

Xulosa

O’zbekistonda turizm sohasini rivojlantirishga qaratilgan islohotlar va ularning amaliy ahamiyati tahlil qilingan. Turizmni milliy iqtisodiyotning strategik sohasi sifatida samarali boshqarish uchun zamonaviy yondashuvlar va texnologiyalardan foydalanish zarurligi asoslangan. Ushbu jarayonning muvaffaqiyati turli sohalar, jumladan, davlat

boshqaruvi, xususiy sektor, xalqaro hamkorlik va kadrlar tayyorlashning o'zaro uyg'unligiga bog'liq.

Avvalo, turizm sohasida raqamli xizmatlar va texnologiyalarni keng qo'llash muhimligi ta'kidlangan. Bu, o'z navbatida, turistlar uchun qulaylik yaratib, xalqaro standartlarga mos xizmat ko'rsatish imkonini oshiradi. Shuningdek, davlat va xususiy sektor hamkorligini mustahkamlash orqali investitsiyalarni jalb qilish va yangi infratuzilmalar yaratish imkoniyatlari kengayadi.

Xalqaro tajribalardan foydalanish va xorijiy ekspertlarni jalb qilish turizm boshqaruvini takomillashtirish va ilg'or yondashuvlarni amaliyotga joriy etish uchun samarali yo'l sifatida e'tirof etilgan. Shu bilan birga, mahalliy madaniyat, tarixiy meros va tabiiy boyliklarni targ'ib qilish orqali milliy brend yaratish va turizmning iqtisodiy samarasini oshirish mumkinligi ko'rsatib o'tilgan.

Umuman olganda, maqolada ilgari surilgan tahlil va tavsiyalar O'zbekistonda turizm tarmog'ini xalqaro miqyosda raqobatbardosh va barqaror rivojlanishini ta'minlashga xizmat qiladi. Turizmni innovatsion boshqarish, xalqaro tajribalarni o'zlashtirish va mahalliy xususiyatlarni inobatga olgan holda strategiyalar ishlab chiqish, sohaning rivojlanishida muhim omillar sifatida baholanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Mirziyoyev, Sh. M. (2022). O'zbekistonning yangi turizm strategiyasi: Raqobatbardosh turizmni shakllantirish yo'nalishlari. Toshkent: Prezident Farmonlari to'plami
2. Hasanov, A. R., va Tashpulatov, I. I. (2021). Innovatsion texnologiyalar va turizm boshqaruvi: O'zbekiston misolida. Toshkent: Tashkent State University of Economics Publishing.
3. OECD (2022). OECD Tourism Trends and Policies 2022. OECD Publishing.
4. UNWTO (2023). Tourism Investment Report: Harnessing Sustainable Development Opportunities. United Nations World Tourism Organization.
5. O'zbekiston Respublikasi Turizmni rivojlantirish davlat qo'mitasi (2024). Raqamli turizm boshqaruvi: Yangi texnologiyalar va yondashuvlar. Toshkent
6. Uzbekistan Tourism Development Strategy (2024–2025). Comprehensive Plans for Tourism Development. Toshkent: Uzbekistan Tourism Committee
7. Тешабаева, О. Н. (2025). Туризм соҳасида тадбиркорликни ривожлантиришнинг иқтисодий механизми: глобал тенденциялар ва миллий тажриба. Modern educational system and innovative teaching solutions, 1(8), 199-204.

8. Nasridinovna, T. O. (2025). Global impact and recovery of the tourism business and increasing the competitiveness of the tourism industry in Uzbekistan. modern problems in education and their scientific solutions, 1(6), 125-131.

9. Nasridinovna, T. O. (2024). Methods of Assessing the Competitiveness of Entrepreneurial Activity in Tourism Enterprises. Gospodarka i Innowacje., 46, 590-594.

10. Nasridinovna, T., & Mirzabahrom, M. (2024). Innovative Reforms and Economic Strategies in the Development of Domestic Tourism in Uzbekistan. Procedia of Philosophical and Pedagogical Sciences, 3(4), 10-17.

11. Nasridinovna, T. O. (2024). Prospects for the growth of tourism in Uzbekistan and the use of organizational and economic methods in the management of tourist complexes. International journal of artificial intelligence, 4(07), 98-103.

12. Nasridinovna, T. O. (2023). Factors affecting the management of competitiveness in tourism enterprises. Ethiopian International Journal of Multidisciplinary Research, 10(10), 159-163.

13. Nasridinovna, T. O. (2024). Пути формирования методов продажи туристических услуг при развитии туризма в Узбекистане. International journal of scientific researchers (IJSR) indexing, 4(1), 139-145.

14. Nasridinova, T. O. (2024). Developing employee management strategies in hotel management. American journal of business management, 2(5), 1-7.

15. Nasridinovna, T. O. (2025, April). The importance of effective marketing strategies in the development of tourism services. In conference of modern science & pedagogy (Vol. 1, No. 1, pp. 119-124).